

BLOEDBROEDER 1618

John Brosens

BLOEDBROEDER 1618

*Lourens Lourenszoon leed schipbreuk in
het Amazonegebied en leefde acht jaar
onder de Arocouros*

Young Adult

PM

Bloedbroeder 1618

© John Brosens, 2014 (www.johnbrosens.com)

© Uitgeverij PMA, 2014 (www.pma.nu)

Illustratie omslag: Melchior van Rijn (www.melchiorvanrijn.nl)

© Omslagontwerp: Uitgeverij PMA

© Foto auteur: Diny Brandenburg

ISBN/EAN: 978-90-78840664

NUR-code: 242, 285

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een gedigitaliseerde gegevensverzameling worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Deze publicatie is verzorgd door Uitgeverij PMA, Postbus 60, 5680 AB Best. Voor informatie over onze activiteiten ga naar: www.pma.nu of bezoek ons op: Facebook, Youtube, Twitter of Pinterest.

*Heen en weer geslingerd
Ken ik rust noch duur
Was ik maar een wingerd
Had ik maar een muur*

Adriaan Roland Holst, 'In gevaar', 1958

Bemanning Het Duyfjen

Bertus van de Rhijn *timmerman*
Christof Simonsz *maat*
Claes de Naayer *schipper*
Dirk Jan Trek *maat*
Eglon Uitteboogert *maat*
Florus Vredeman *maat*
Govert Winthoos *maat*
Hannes de Naayer *maat*
Ies Aerts *maat*
Joris Barentsz *maat*
Jurgen Spielman (uit Saksen) *kok/chirurgijn*
Korneel Cock *maat*
Lijs van Dalem *maat*
Lourens Lourenszoon *maat*
Maurits den Backer *maat*
Norbert Freriks *maat*
Otto van Gouda *maat*
Pier Haak *maat*
Steven Engelbrecht *stuurmansmaat*
Zacharias Hendriksz *stuurman*

Achterin dit boek bevindt zich een woordenlijst met de vertaling van indiaanse woorden.

De eerste zomerstorm van het jaar 1618 rukte aan de raamluiken van het kleine huis aan de Kolvenierstraat in Vlissingen met een felheid die niet onderdeed voor de drift in Maaïke Lievensdochters stem. ‘Je vader is op zee gestorven, Lourens! Ik overleef het niet als de Heere zo’n beproeving nog een keer op mijn schouders legt!’

Ze stond op van de tafel en stapelde met zichtbare zelfbeheersing de drie borden op elkaar. Haar zoon haalde de schouders op. Hij had zijn plannen al eerder voorzichtig aangekaart, wetend dat zijn besluit eigenlijk al vastlag. Hij zag hoe zijn moeder met trillende handen de lepels bijeen graaide. Janneke keek hem fronsend aan. Moet dat nu, zag hij haar denken.

‘Ik heb geen ambacht geleerd en op zee kunnen ze altijd mannen gebruiken,’ zei hij stug. ‘En hoe je het ook bekijkt: we moeten wel ons hoofd boven water zien te houden.’

‘Je bent geen zeeman,’ bitste zijn zuster. ‘Jij moet het van woorden hebben, Lourens. Aan boord moet je keihard lichamelijk werken.’

‘Je verdient genoeg met het werk dat je nu doet,’ riep Maaïke driftig. ‘We hebben maar weinig nodig en Janneke brengt ook geld in. De boeren op de markt hebben haar maar wat graag als verkoopster!’

Lourens zette de ellenbogen op de rand van de tafel en vouwde zijn vingers in elkaar. ‘Als ik ga varen is de grootste eter de deur uit, moeder. Ik wil meer van de wereld zien, weg uit deze stad waar alles op de kaapvaart leunt. Jan Tijszoon zegt dat ik op

een reis mee kan. Hij was al een vriend van vader toen hij nog niet één eigen schip bezat. Ik vertrouw hem.'

Maaike wees met de verzamelde lepels in zijn richting. Het gebaar gaf hem het gevoel alsof ze een wapen op hem richtte.

'Laat je vader er buiten, Lourens. De goede man is nu zes jaren dood en God hebbe zijn ziel. Ik zal je het nog één keer zeggen. Ik wil het niet en ik overleef het niet. Ik ben een vrouw op leeftijd en verdien meer respect dan jij mij geeft. Ga niet naar zee.'

Hij keek haar lang aan. 'Mijn besluit staat vast. Het is niet alleen de beste oplossing, maar ook de enige.'

'Nee. Je kunt dit niet menen.'

'Ik wil niet eeuwig bij mijn moeder wonen. En Janneke ook niet...'

'Laat mij er buiten,' zei zijn zus.

'Dat gaat niet,' zei Lourens zacht. 'Je bent zeventien, Janneke. Vandaag of morgen loop je een leuke vrijer tegen het lijf en dan...'

'Ik wil het niet!' riep Maaike Lievensdochter uit. 'Begrijp je het dan echt niet, halvegare die je bent? Ben je dáár nu achttien voor geworden? Je hebt zelf óók een kind verloren en je snapt maar niet dat ik doodsangsten uit zal staan als je misschien een jaar op een schip zit en God weet welke kusten aandoet?'

'Ik heb een vrouw verloren en een dochter,' antwoordde Lourens rustig. 'Er gaat geen uur voorbij of ik denk eraan. Maar met terugkijken en treuren kom ik nergens, moeder. Ik word steeds aangenomen voor korte reizen naar Engelse havens waarbij de hele bemanning me met een schuin oog aankijkt omdat ze me aanzien voor een klaploper. In de winter verdien ik nagenoeg geen stuiver omdat alles dan stil ligt. Er is helemaal geen vastigheid. Dat kan niet zo blijven.'

'Op de kaden zitten ze elke dag om mensen te springen.'

'Alleen in de zomer en voor sjouwerman ben ik niet in de

wieg gelegd. Ik ga met Jan Tijszoon praten. Hij wil helpen en zijn aanbod komt precies op tijd.'

Lourens probeerde kalm te blijven. Zijn eerste poging haar van de juistheid van zijn voornemen te overtuigen was ook al in een knallende ruzie geëindigd en dat wilde hij nu voorkomen. Het was duidelijk dat een discussie geen enkele zin had. De angst van Maaïke Lievensdochter was te groot. Ze kon het niet opbrengen naar argumenten te luisteren. Ook nu spuwden haar ogen vuur.

'En wat zal er gebeuren als je straks in de handen van een Spaanse kaper valt? Wat moeten Janneke en ik dan in een huis zonder man? Moet zij soms in De Schone Waardin op de Ritthemse Zeedijk de kost gaan verdienen? Wil je dat zij bij vreemde kerels op schoot kruipt om hun stomdronken verhalen aan te horen en hun grijpprage klauwen overal op haar lijf toe te laten?'

'Nou!' riep Janneke. 'Ik ben er ook nog. Spelen de boeren op de markt nu ineens geen rol meer? Ze vragen zo ongeveer om de week of ik met hen mee ga om ook in Middelburg hammen en eieren te verkopen. Ik heb De Schone Waardin niet nodig!' Lourens stond op. 'Ik ga uitwaaien. We praten verder als ik terug ben.'

'Doe dat,' snauwde zijn moeder, even nijdig als daarvoor. 'Denk er nog maar eens heel goed over na...'

Hij keek haar lang aan. 'Ik doe niet anders. En met respect heeft het niets te maken. Je bent mijn moeder, je bent weduwe en ik begrijp dat je uit handen van de diaconie wil blijven. Maar ik kan niet voor eeuwig een man van losse baantjes blijven.'

Lourens liep hoofdschuddend naar buiten en ging links de hoek om, de Noordstraat in, op weg naar de Koopmanshaven. Dertig passen verder zag hij Margriete Ingelse in de storm worstelen met een raamluik; ze zag geen kans de ijzeren valhaak in het muuranker te schuiven. Margriete was een tener vrouwtje en ze keek hem dankbaar aan toen hij het van haar overnam.

‘Dank je, Lourens. Ik ben te klein voor deze wereld.’

‘Het is geen moeite, vrouw Ingelse. U bent dan misschien wel klein van stuk, maar toch groot genoeg om in deze wereld overeind te blijven.’

Hij bedoelde het als een grapje, maar haar reactie verbaasde hem. Ze lachte niet. ‘Dat kan wel zijn. Kijk jij zelf maar uit voor de wereld, Lourens Lourenszoon. Niet alleen deze, maar ook de nieuwe waar je heengaat...’

Ze liep op een drafsje naar de deur, zwaaide nog even en verdween haastig naar binnen. Hij liep verder, het bovenlijf gebogen. Het leek of de storm in kracht toenam, maar hij wist dat de Noordstraat op dit punt een tochtgat was.

Nam hij de juiste beslissing? Vanaf zijn twaalfde jaar was hij de man in huis en had hij met allerlei baantjes voor een bescheiden inkomen gezorgd. Hij had ruimen geschrobd, was barbierknecht geweest en had zelfs drie weken voor Harmen van Sluys, de zeilmaker aan de Smalle Kade, gewerkt. Tot hij loopjongen voor het Engels Garnizoen werd. Daar bleek hij razendsnel in staat zich die vreemde taal eigen te maken en daarna ontdekten de kooplieden en kaperkapiteins al snel dat zij de jonge Lourens Lourenszoon konden inzetten als een goedkope tolk. De eersten betaalden hem meestal uit in aandelen van de koopwaren die ze vervoerden: gezouten vlees, wol, meel, wijn, vis of zout. De kapers betaalden per definitie contant. Een enkele keer kon hij als kajuitjongen of hulpje van de kok op een koopvaarder meereizen naar Hull, Plymouth of Cork; hij was zelfs al in Bordeaux en Dublin geweest. Zijn talenknobbel bleek veelzijdig: hij maakte er een sport van vocabulaire die hij oppikte uit te breiden met de gelijkwaardige termen in het Frans en Portugees. Spaans had hij ook wel gewild, maar dat lag nu, tijdens het Bestand, erg gevoelig. Toen hij in het voorjaar van 1614 Dym leerde kennen, de dochter van sergeant Nathaniel Jones in dienst van

de Britse King James, was hij het algemeen erkend wandelend talenwonder van Vlissingen. Hij had het er zo druk mee dat er niets terecht kwam van plannen om te leren lezen en schrijven. Zijn vader was ongeschoold en zijn moeder had hem het weinige geleerd wat ze er zelf van wist. Geld om de kennis van de jonge Lourens uit te bouwen en hem naar een bijbelschooltje te sturen was er niet. Het lukte hem uit Maaïke Lievensdochters hanenboekje ‘A is een aap’ en ‘B is een boot’ op papier te zetten en simpele rekensommen te maken. De krabbels die bij de naam Lourens Lourenszoon hoorden had hij uit het hoofd geleerd en kon hij schrijven als dat nodig was – en daarmee was hij dan aanzienlijk verder dan de meeste kinderen uit de Kolvenierstraat.

Lourens en Dym trouwden een half jaar later en tegen die tijd was hij volwaardig tweetalig. Het vormde niet het minste probleem dat de jonge bruid – zij was zeventien, net zo oud als Janneke nu – in het huisje van zijn familie introk. De drie dames lagen elkaar wel. Maar Dym was bezweken aan de kraamvrouwenkoorts, een week na de geboorte van een dochtertje dat maar een paar uren had geleefd.

De wind rukte aan zijn haren en joeg een lok in de hoek van zijn linkeroog. Hij wreef het opzij en beklom de zeven treden van blauwe Waalse steen voor het laatste huis aan de Smalle Kade, recht voor de brug naar de Nieuwendijk.

Hij begreep de angst van zijn moeder wel, ook al was zij ervan overtuigd dat hij er juist geen barst van snapte. En ze was duidelijk verontwaardigd over de manier waarop hij haar bezwaren opzij schoof. Maar zij kon niet weten hoe blij hij was geweest nadat Jan Tijszoon hem een paar dagen terug op de kade van de Engelse Haven aan zijn mouw had getrokken. ‘Hoor eens, Lourens,’ had de reder gezegd. ‘Ik stuur binnenkort een schip op een verre reis en ik heb daarbij iemand nodig die met Portugezen kan praten. Zou dat iets voor jou zijn? Ik zeg er maar meteen bij dat je ruim twaalf maanden van huis

zult zijn, maar het betaalt heel redelijk. En omdat ik jou en je moeder goed ken wil ik een deel van je geld wel als voorschot uitbetalen. Kom eens langs. Ik ben na de klok van achten altijd thuis, anders wordt mijn vrouw nijdig. Dan drinken we een goede pul bier en praten we er uitvoerig over. Hier op straat gaat dat niet...'

'Dat is goed, heer Tijszoon,' had hij impulsief gezegd.

De man had zacht gelachen. 'Wil je dan niet weten waarheen?' Hij had met zijn wijsvinger gebaard dat Lourens dichtbij hem moest komen staan. 'Naar wat de Portugezen De Amazonas noemen,' had hij in zijn oor gefluisterd. 'Maar hou het stil. Ook dat ik je een voorschot wil geven, want als mijn concurrenten dat horen verklaren ze me voor gek...'

Na dat korte gesprek was Lourens al snel tot de overtuiging gekomen dat dit zijn grote kans was. De Amazonas! Vertelde niet iedereen dat dit een land was waar goud en zilver voor het opscheppen lagen? Waar ergens diep verscholen in de oerwouden een koninkrijk bestond met de naam El Dorado? Het Goudland? De klopper viel met een doffe klap op de grijsblauw geverfde voordeur. Lourens pakte hem beet en liet de metalen leeuwenkop nog twee keer neerdalen op het houtwerk.

Er klonken voetstappen in de gang. De zware deur ging twee ellen open en vervolgens keek Lourens in de vrolijke ogen van Geerten, Tijszoons jongste dochter van zestien.

'Ha, Lourens van Maaïke Lievensdochter. Mijn vader had je gisteren al verwacht. Kom verder.' Ze schoof de deur verder open. 'Hoe is het met Janneke?' informeerde ze. 'Ik zie haar een paar keer per week op de groentemarkt.'

'Een half uur geleden had ik nog woorden met haar,' zei hij met een lachje. Ze liep met ruisende rokken voor hem uit en hij bewonderde de donkere haren die zich in de loop van de dag wild onder het kanten mutsje hadden uitgewerkt. Daarna daalden zijn blikken naar haar middel en het wiegende kontje. Ach, dacht hij, hoeveel mooie dochters van schippers en stuurliu hebben

er al niet naar mij gelachen? Allemaal kennen ze mijn verhaal. Er zijn erbij die ik met weinig moeite kan vragen hun moeder te misleiden en met mij uit wandelen te gaan. Naar de groene wallen van het Molenwater voorbij de Middelburgse Poort, of de stille zeedijk voorbij De Sas aan de oostkant van de stad. En dan is er Annebet, uit de Scherminkelstraat die evenwijdig aan de Kolvenierstraat loopt en op de Walstraat uitkomt. Een jonge weduwe die openlijk naar me lonkt, zelfs als ik met mijn moeder een wandeling over de stadswallen maak. Maar hoe mooi, lief of gretig ze ook zijn: geen van hen kan mijn Dym vervangen, waar ik tot de laatste dag verliefd op was. Zoals de dochter van Nathaniel Jones naar je kon lachen! Niemand zal dat ooit kunnen evenaren...

‘Ga zitten, Lourens!’ De vrouw van Jan Tijszoon plaatste twee pullen Vlissingse bier op de ronde tafel tussen hen in. ‘Ik trek me terug, heren,’ zei ze met een knipoog naar Lourens. ‘Ik heb ander werk te doen dat ook belangrijk is.’

‘Dank u wel, vrouw Tijszoon,’ zei Lourens beleefd.

‘Mijn vrouw is juist deze week toegetreden tot het bestuur van de diaconie,’ vertrouwde Jan Tijszoon hem toe, zodra zij de deur achter zich had dichtgetrokken. ‘Ze ontfermt zich binnenkort over de noden van weduwvrouwen en weeskinderen. Maar jouw moeder zal haar niet als regentes op bezoek krijgen. Ik bedoel maar: als wij het vanavond eens worden dan zal er in jullie huis geen sprake van armoede zijn.’

Lourens keek geschrokken opzij toen een windvlaag de Venetiaanse ruiten in hun loden omlijstingen liet rammelen.

Jan Tijszoon pakte de houten mok die aan zijn kant van de tafel stond stevig beet en nam een teug. ‘Het zal ons smaken,’ beloofde hij. ‘Laat je niet afleiden door het lawaai van de storm, Lourens. Dit huis is een windvanger en bij een stevige zuidenwind moeten we hier roepen om elkaar te kunnen verstaan. Ik zal blij zijn als ik ervan af ben...’

‘Gaat u verhuizen?’ informeerde Lourens beleefd. Het was algemeen bekend dat Prins Maurits, die sinds het overlijden van zijn broer in februari de titel Prins van Oranje droeg, grote plannen had met de stad. Onder leiding van zijn ingenieurs waren er nieuwe havens en bolwerken aangelegd. De bouw van een complete woonwijk op de plaats waar ooit een Spaanse citadel had moeten verrijzen had een ware volksverhuizing veroorzaakt.

‘Ik heb een oud huis in de Nieuwstraat op het oog,’ antwoordde Tijszoon. ‘Dat gaat tegen de grond en er komt iets heel moois voor in de plaats. De burgemeesters hebben me officieel laten weten dat ze hier...’ Hij wees met een breed gebaar om zich heen. Lourens volgde de beweging van zijn hand. Deze kamer deed in niets denken aan het doodeenvoudige woonvertrek in de Kolvenierstraat waarin werd geslapen, gekookt en geleefd. Dat was de enige kamer in het huis. Daar lagen biezen matten op de vloer van gemetselde baksteen en ontsnapte er altijd rook onder de schouw vandaan, langs de gietijzeren pot waar de hele ochtend gortepap pruttelde en waarin ’s avonds pastinaaksoep werd gekookt. Maar hier pronkte een geknoopt tapijt op de donkerrode plavuizen. Hier stonden zware meubelen van lichtgekleurd eikenhout met geborduurde kussens erop. Tegen de wand stond een bijpassende kast met twee brede deuren en vier schuifladen die fraai gevormde handvaten hadden. Dit was een kamer waarin slechts gezeten werd. ‘Dit schijnt de ideale plaats te zijn om een beursgebouw neer te zetten,’ ging de reder verder. ‘Je zit hier inderdaad op een centrale positie om drie havens te overzien. De schepen die binnenlopen kun je niet missen.’

De reder wees naar het raam aan zijn linkerhand. ‘Daar, aan de overkant op de eerste helling van de werf, daar ligt Het Duyfjen. De kiel wordt schoongemaakt en ze zijn het roer aan het vervangen.’

Lourens nam een slok van het bier en volgde met zijn ogen Tijszoons uitgestoken vinger. ‘Is dat...?’

‘Jawel. Dat is de schuit die over een dag of acht naar de Amazonas vertrekt, onder schipper Claes de Naayer. Niet echt groot, zoals je ziet. Twaalf lasten slechts en twintig man aan boord. De Naayer is een goede schipper. Ik heb vertrouwen in die man. Hij werkt al jaren met een vaste bemanning en dat zegt wel iets...’

‘Wat een typische gebouwd schip, met zo’n hoog achterdek...’

‘Het is een pinas, eerder een verkenningsjacht dan een koopvaarder. Maar het wordt dan ook geen tocht waarop we veel handel zullen drijven. Eerder een ontdekkingsreis.’

Lourens begreep wat hij bedoelde. ‘De Amazonas, dat is inderdaad heel ver weg. Er worden mooie verhalen over verteld.’

Jan Tijszoon nam opnieuw een stevige teug van het bier en ging er eens goed voor zitten. Dit was duidelijk een onderwerp waarover hij graag wilde uitweiden. ‘Precies. Ik heb gesprekken gehad met drie schippers die met eigen schepen op Portugal varen. Cornelis Ingelse, die ken je toch wel? Hij is er een van.’

‘Ingelse! Die woont bij mij om de hoek in de Noordstraat. Ik hielp zojuist zijn vrouw met een raamluik dat haast uit de scharnieren vloog.’ Hij schoot in de lach. ‘Zij versprak zich,’ zei hij. ‘Ze kondigde al aan dat ik naar Amerika zou gaan.’

‘Dat mens moet leren zwijgen over de zaken van haar man,’ bromde Tijszoon. ‘Maar het is waar, hij doet mee. En nog twee anderen die liever stil houden dat ze geld in dit avontuur stoppen. Zij voeren alle drie mooi, stevig hout in dat gemakkelijk te bewerken is en niet eens erg zwaar. Letterhout! Het zal heel goed het dure eikenhout uit Zweden kunnen vervangen. Maar ze klagen aan een stuk door over het geld dat ze in Portugal voor een vracht hout moeten neertellen. Begrijp je waar ik heen wil?’ ‘Ik denk dat de Portugezen dat letterhout in de Amazonas halen?’

‘Je vat het. En als wij daar zelf heen gaan om het direct in te kopen wordt de handel een stuk voordeliger.’

‘Dat snap ik,’ zei Lourens.

‘En het is al eerder gelukt. Er zijn twee handelsposten opgezet door Zeeuwse kooplieden en wonder boven wonder laten de Portugezen en de Spanjaarden die met rust. Een aan de rivier de Xingu, een zijtak van de grote Amazonerivier. En een in Paru, wat een stuk noordelijker ligt.’

‘Wat een vreemde namen,’ vond Lourens.

‘Zo noemen de Indianen het. Maar het is natuurlijk kortzichtig om je aandacht op één product te richten. Verder naar het noorden ligt een gebied dat nog nauwelijks is onderzocht, maar er zijn aanwijzingen dat daar suikerriet, katoen en kleurstoffen te halen zijn. En wie weet! Misschien nog veel meer!’

Lourens zette een vuist onder zijn kin. ‘Maar... waarvoor heeft u mij dan nodig, heer Tijszoon?’

‘Als schipper De Naayer daar aankomt treft hij waarschijnlijk volk dat gewend is met Portugezen handel te drijven.’

‘Mijn kennis van het Portugees is maar beperkt, heer Tijszoon. Van de talen die ik spreek is het de minste.’

‘Dat is altijd nog meer dan waar schipper De Naayer met heel zijn bemanning over kan beschikken. Kijk, hij kan daar ter plekke op zoek gaan naar een Portugees die met onze taal uit de voeten kan. Maar zo’n zoektocht kost extra tijd en levert in het ergste geval niets op. Als de schipper iemand vindt dan rijst de vraag of die tolk wel te vertrouwen is. De kans bestaat namelijk dat hij de eerste de beste Portugeese of Spaanse admiraal opzoekt en voor een paar centen alles doorvertelt. En dan verdwijnt ons Duyfjen naar de bodem van de zee.’

‘Dat snap ik ook,’ zei Lourens. ‘Ik wil graag met schipper De Naayer mee. Ik heb gearzeld omdat mijn moeder mij met angst en beven naar zee ziet gaan. Maar als u inderdaad de helft van mijn loon aan haar vooruit betaalt...’

‘Dat heb ik niet gezegd,’ merkte Tijszoon haastig op. ‘Ik had het over een deel van je loon. Dat kan ook een tiende zijn.’

‘Misschien wilt u mij dan eerst vertellen hoe hoog het loon is dat u voor mij in gedachten heeft,’ vond Lourens. ‘Dan zal ik

daarna eens rustig nadenken over de vraag of een tiende deel voldoende is.'

'Je hebt verstand van zaken doen,' concludeerde de reder. 'Bij een handelsreis leggen we gewoonlijk voor ieder bemanningslid in een contract vast hoe hoog zijn aandeel in de winst zal zijn. Dat is nu niet het geval. We ondertekenen wel beiden een contract, maar daarin leggen we een vaste som vast. Wij dachten voor jou aan een bedrag van twintig Zeeuwse daalders. En ik heb er inderdaad geen probleem mee de helft daarvan als voorschot aan Maaïke Lievensdochter ter hand te stellen.'

Lourens had moeite om zijn gezicht in de plooi te houden. Dit was inderdaad een royaal aanbod. Maar omdat Jan Tijszoon juist daarvoor had beweerd dat hij talent had voor 'zaken doen' wilde hij toch een poging wagen er een paar daalders meer uit te slepen. 'Als u er vierentwintig van maakt ben ik uw man, heer Tijszoon,' zei hij.

De reder voelde het feilloos aan. 'Ja, dat is nu mijn eigen schuld,' zuchtte hij. 'We maken het niet van eieren, Lourens. Tweeëntwintig.'

'Dat is akkoord,' zei Lourens prompt. Reder Tijszoon lachte luid. Hij hief de bierpul omhoog en stootte hem voorzichtig tegen die van Lourens. 'Mijn klerk heeft het contract al geschreven,' zei hij. 'Het enige dat er nu nog in ontbreekt zijn het bedrag en de handtekeningen. Ik pak het erbij. Lees het zorgvuldig door. Dan nemen we nog een biertje en proosten we op een voorspoedige reis.'

Lourens zuchtte. 'Mijn handtekening zetten zal wel gaan,' zei hij, plotseling nors. 'Maar het lezen van dat contract gaat me niet lukken, heer Tijszoon.'

'O.' De ander keek hem eerst verrast aan, maar nadat de frons op zijn voorhoofd was verdwenen had zijn gezicht een begripvolle uitdrukking. 'Ik neem aan dat door de dood van je vader er weinig van scholing is terechtgekomen. Hoe zit

het dan met jouw kennis van de vreemde talen? Hoe doe je dat zonder lijsten met woorden aan te leggen?’

Lourens duwde een wijsvinger tegen de zijkant van zijn schedel. ‘Het zit allemaal in mijn hoofd.’

‘Dat is verbazingwekkend. Goed, dan lees ik het voor. Misschien is het een idee als je onderweg naar de Amazonas aan de schipper en de stuurman vraagt of ze je de nobele kunst van het lezen en schrijven willen bijbrengen?’

‘Dat zou mooi zijn,’ zei Lourens verheugd.

‘Ik vind dat we mensen die een talent hebben in staat moeten stellen dat te ontwikkelen,’ vond de reder. ‘Maar bedenk wel dit, Lourens Lourenszoon: als ik jouw vader niet zo goed had gekend en had geweten dat hij een door en door betrouwbare man was had je hier nu niet gezeten. Ik beschouw het als een erezaak om aan De Naayer te vragen – zonodig op te dragen – dat je die lessen onderweg ook inderdaad krijgt.’

‘Dat zal ik nooit vergeten, heer Tijszoon.’ Lourens stond op en stak over de tafel heen zijn hand uit naar de reder.

Twintig minuten later liep Lourens, voortgeduwd door de zuidwesterstorm, weer door de Noordstraat op weg naar huis. Hij zag er tegenop Maaïke Lievensdochter voor een voldongen feit te stellen, maar hij wist dat het niet anders kon. Jan Tijszoon had toegezegd de volgende dag in de middag naar het huisje aan de Kolvenierstraat te komen om daar elf Zeeuwse daalders op tafel te leggen. Hij had ook de toezegging gedaan dat vrouw Tijszoon regelmatig bij haar langs zou gaan – en niet in haar functie als bestuurslid van de diaconie. ‘Ik schat het zo in: jouw moeder zal dat bezoek wel op prijs stellen,’ had hij gezegd. ‘Ik ken haar uit de tijd dat ze net met je vader was getrouwd en ik herinner me haar als een pittige dame. Ze zal iedere keer uit de eerste hand willen weten of er al nieuws is van Het Duyfjen en mijn vrouw vakkundig uithoren...’